

EDINOST

Medparlamentarna konferenca na Dunaju

Iz tozadavnega dunajskega poročila v včerajšnji številki, so doznali čitatelji, da so na medparlamentarni konferenci na Dunaju na razsežno razpravo o vprašanju zaštite manjšin, priključenih k drugorodnim državam. Mi moremo le z zadovoljenjem pozdraviti, da sta dva odlična in neprizadeta delegata — Šveda Adelswaerd in Lindhagen — naglašala pravico narodnih manjšin do zaštite, da je to vprašanje pereče in da se mora povoljno rešiti! Manjšinam treba ustvariti jamstva, da bodo mogle kot take svobodno živeti in se neovirano razvijati.

V tem smislu je sestavil poročevalec baron Adelswaerd svoja predloga, ki sta bila tudi sprejeta in ki zahtevata:

a) naj se nadaljuje proučevanje tega vprašanja naloži posebnemu stalnemu odboru za narodnostna in kolonialna vprašanja, in

b) naj se pri Društvu narodov ustanovi posebna komisija v svrhu proučevanja in poročanja svetovnemu vprašanju narodnih manjšin. Ta komisija naj zastavi vso pažnjo, da reši to nalogu za nadzorovanje in izvajanje veljavnih pogodb v zaščito pravice manjšin.

Delegat Lindhagen je postavil se določnejši in izrazitejši dodatni predlog, s katerim bi izjavila konferenca, da so pravice manjšin v tesni zvezi s splošnim vprašanjem pravice narodov do samoodločbe, sosebno tudi s pravico rumenega plemena napram belemu. Mir sveta je — nadaljuje predlog — v veliki meri odvisen od priznanja in izvedbe teh načel. Konferenca nalaga torej komisiji, naj prouči tudi to stran vprašanja.

Ta dodatni predlog je bil odklonjen, kakor smo že sporočili.

Na razpravi so se oglašali zastopniki raznih narodov, ki so izražali pritožbe in zahteve v zaščito dotičnih manjšin, priključenih k drugorodnim državam.

Nas zanima posebej govor nemškega tirolca dra Walterja. Pozdravlja z največjim veseljem predloge poročevalca. Zaščita manjšin je največje mednarodne pomena. Noče se spuščati v podrobnosti o položaju Nemcev v južnem Tirolu, ker spada ta po največjem delu k notranje — državnemu vprašanju, a se še vedno zaupljivo nadeja, da se notranje — državno reši v obojestransko zadovoljstvo, posebej, če se Nemcem južnega Tirola dovolijo zahtevana avtonomija. Priduži se tudi dodatnim predlogom, ker pritegnitev manjšin h komisijam odgovarja načelu naravne pravičnosti in more pospeševati vroče zaželeni uspeh v interesu mirnega sožitja.

Znamenite besede je izgovoril tudi zastopnik Nemcev na Romunskem Möller. Izjavil je, da je manjšinski problem eden najkočljivejših in najosudnejših. Smešno je, če se hoče rožljati z mečem proti veselem ljudskega čustvovanja. Pravi vzrok zatiranja manjšin je ta, da je temu ali onemu državnemu narodu neprijetno, če se ljudje drugih narodnosti, ki živijo med njim, poslužujejo svojega materega jezika! (To resnico občutimo mi Jugoslovenci v Julijski Krajini dnevno na svoji lastni koži.) Tudi nevarnost iredente igra svojo vlogo; ali nasilje je najslabše sredstvo proti iredenti.

Na dnu je — najgostejše. Zato smo si pridržali izvajanja dalmatinskega Italijana Dudana za zaključek. Glavne njegove izjave smo podali že včeraj. Prosimo čitatelje, naj jih prečitajo še enkrat. Strmeti

morajo na drznosti njegovih trditvev. Rekel je, da se predlogom švedskega poročevalca pridružuje tem rajše, ker to, kar zahtevajo ti predlogi, že izjava Italija praktično kakor ne nobena druga država. Manjšine da imajo vse pravice — in še nekaj po vrhu — je hotel reči. Svobodno da smejo govoriti svoj jezik prav povsod: na vseh območjih, v šoli, v cerkvi, in vsem javnem življenju. V istem smislu je govoril tudi italijanski delegat Ferraris, če tudi nekoliko bolj previdno in diplomatično. Podčrtati moramo njegovo izjavo, da naj ne bodo odločilne strategične meje, ki so prinesle že toliko nesreče, marveč zemljepisne, da se o zemlja »zaokrožijo«. Na tem ozemlju naj se dovolijo manjšinam vse pristojne juna pravice v smislu splošnega pacifizma, v smislu iskrenega sporazuma, v smislu svetovnega mira.

Gospod Ferraris je govoril omamljivo, kakor znajo Italijani sploh s svojim lepim in gibčnim jezikom. Ali pa so njih trditve v skladu z resnico, z dejanskimi razmerami — za to se ne brigajo dalje. Kot klasična priča za to resnico je nastopil g. poslanec Dudan. Manjšine v Italiji da se morejo svojega jezika svobodno posluževati »v vseh upravnih, sodnih in verskih stvarih«. S takimi drznimi trditvami prihaja mož ravno sedaj, ko se moramo mi, obupno boriti za zadnjo mrvice pravice našega jezika ravno tam, kjer je ta pravica za naše ljudstvo največja, življenjskega pomena: na sodnih! Ravno sedaj, ko je naš jezik povsem izključen od porotnih razprav, četudi so obtoženci in priče vsi slovenske narodnosti. Ravno sedaj, ko nam na čisto slovenski zemlji s silo smenjajo slovenske napise. Ravno sedaj, ko ne odpošiljajo, oziroma ne dostavljajo pisma s slovenskim naslovom, bodi, da piše naš človek na slovensko deželo, ali pa slovenski ljudje od tam v mesto! Ravno sedaj, ko morajo naši ljudje čisto trpeti najhujša žaljenja, ako na javnih mestih, ali pa v kakih gostilni govorijo v svojem materinem jeziku! To so dejstva! G. poslanec Dudan pa trdi, da smemo povsod svobodno rabiti svoj jezik! Tudi v cerkvi! Dejstvo pa je, da so izlasti v zapadni Istri preganili vrsto duhovnikov pod različnimi pretekami, v resnici pa le zato, ker so v cerkvi hrvatskemu ljudstvu govorili v hrvatskem jeziku! Tudi šole da imamo Jugoslovenci v Julijski Krajini. Ali — koliko in kakih?! Iz istih vzrokov, kakor duhovnike, so pregnali s svojim postopanjem vrsto naših učiteljev, ali pa so jih nasilno umirovali brez vsakega veljavnega razloga. Edina njihova krivda je bila, da so pripadniki tiste narodne manjšine, ki ji g. Dudan in Ferraris — na Dunaju delita vse pravice! S tem pa se davno ni izčrpana mera — dobron, ki jih uživamo mi kot narodna manjšina!

Gospoda Dudana diči res velika mera — poguma, ki se je povzpela na svoj višek s trditvijo, da Italijani v Dalmaciji ne uživajo nobenih pravic! Tako je zatrdil g. poslanec v hipu, ko vesti iz Rima in Belgrada javljajo, da se je glede italijanskih šol v Dalmaciji dosegel med Italijo in Jugoslavijo popolnen sporazum! Kje pa je tak sporazum med Italijo in nje narodno manjšino v Julijski Krajini?! Ne vidimo nikjer nikakega znaka. Zato so tem večje važnosti za nas predlogi poročevalca Adelswaerda na medparlamentarni konferenci na Dunaju! Dobili smo z njimi vsaj silno moralčno podlago.

odpravnik Sumonte ter izjavil, da italijanska vlada ne ukrene ničesar v avstrijskem vprašanju brez predhodnega sporazuma z zavezniki in sosednjimi, na vprašanju interesiranih držav.

O tem je bilo izdano to-le poročilo zunanjega ministrstva:

»Z ozirom na tendenciozne vesti inozemskega in našega tiska o ciljih italijanske vlade glede rešitve avstrijskega vprašanja in o sestanku v Veroni, da bi prišla Avstrija pod protektorat Italije, je italijanski odpravnik g. Sumonte včeraj posetil polnomočnega ministra Ljuba Nešića v zunanjem ministrstvu ter po nalogu vlade v Rimu izjavil:

Italijansko vlado inšpirira princip najstrožje izvršitve sanžermenske mirovne pogodbe, katere določbe hoče Italija striktno spoštovati in zahtevati, da to tudi drugi storijo. Na temelju tega načela se Italija protivi vsaki spremembi statusa quo. Iz raznih razlogov ne ukrene Italija ničesar v vprašanju rekonstrukcije Avstrije brez sporazuma svojih zaveznikov in sosednjih, na tem vprašanju zainteresiranih držav.

Posvetovanja na sestanku v Veroni so imela popolnoma gospodarski značaj.

Ministrska konferenca

BELGRAD, 1. Pod predsedstvom zastopnika ministrstva predsednika notranjega ministra Koste Timotijevića se je vršila ministrska konferenca, na kateri je minister Timotijević poročal, da je kraljevič Gjorgije odbil predloge vlade. O tem sta bila brzojavno obveščena kralj in ministrski predsednik Pašić. Dalje je konferenca razpravljala o predlogih tiranske vlade glede vzdrževanja javnega reda in mira v albanski nevtralnici coni. Stališče tiranske vlade je bilo v načelu sprejeto. Razpravljalo se je nadalje o bolgarskem in avstrijskem vprašanju.

Železniška nesreča pri Banovi Jarugi — 7 oseb težko ranjenih

ZAGREB, 1. Včeraj okoli 5. popoldne se je zgodila velika železniška nesreča med železniškimi postajami Megjurič in Poljana. Večerni osebni vlak je skočil s tira. Devet osebnih vozov je prevrnilo in popolnoma razbilo. Izpod razbitih vozov so s velikimi napori potegnili sedem smrtno ranjenih oseb. Število lažje ranjenih pa ni še ugotovljeno. Po zatrdilu železničarjev je katastrofa nastala zaradi popolnoma starih železniških prago. Proga na daljavo 150 metrov je docela razbita.

Prvo nujno zdravniško pomoč je ponesrečenim nudil dr. Politzer iz Lipovljan. Iz Zagreba je prispela proti večeru resna ekspedicija, ki je pričela takej z rešilnimi deli. Promet se ni popolnoma vzpostavil. Potniki morajo prestat. Vlak je vozil iz Pakraca proti Banovi Jarugi.

Čehoslovaška

Čehoslovaško-jugoslovanski dogovor.

PRAGA, 1. Kakor javlja »Prager Presse«, je dr. Beneš, čehoslovaški ministrski predsednik, odpoval dne 30. avgusta v Marijanske Lázně, da se sporazume o zadnjih še nerешenih točkah čehoslovaško - jugoslovanskega dogovora. Gre posebno za dobo trajanja dogovora, ki ni še bila določena. Močna struja je za to, da bi bil dogovor kratkoročen, da se ne prepušča določilna sestava Male entente, ki se vedno pripravljajo. Sprito izpremenljivega mednarodnega položaja bi bil priporočljiv kratkoročen dogovor.

Z druge strani se javlja: G. dr. Beneš, čehoslovaški min. predsednik in minister vnanih stvari, in gosp. Pašić, jugoslovanski ministrski predsednik sta se sporazumela o vprašanju, ki so bila ostala nerешena in sta podpisala v četrti jutraj v Marijanskih Láznih dogovor med kraljevino Srbom, Hrvatov in Slovencev in Čehoslovaško.

Francija

Moratorij Nemčiji odklonjen

PARIS, 1. Reparatcijska komisija je sprejela nemško odposlanstvo, kateremu predseduje Schroeber. Ta je razložil vzroke padca nemške marke in primanjulja v nemški bilanci. Posebno je poudarjal, da se mora preprečiti, da bi Nemčija plačala bodisi katero svoto v inozemski valuti do konca tega leta. Za to moratorij stavlja Nemčija sledeče protipodpube: Položila bi svoto n. pr. 50 milijonov mark v zlatu kot jamstvo za redno izročitev premoaga in lesa ali pa bi ustanovila družbe za premoag in les, s katerimi bi reparacijska komisija napravila pogodbe, da zagotovi izročitve, ki gredo zaveznikom. Po načrtu komisije bi se določilo ostre kazni za primere, kjer se izročitve ne bi izvršile v redu. Nemška vlada bo družbam plačala račune za izročitve. Schroeber je nato izjavil, da je družba za premoag se ustanovljena in predsedovana od Stinnesa. Pogodbe bi trajale od septembra-oktobra 1922 do 31. decembra 1923; količine in cene premoaga bi za nekaj trimestrov določila komisija. Pogodbe bi uredile vprašanje prevoza. Glede lesa bi se ustanovila slična družba.

Ko je Schroeber končal poročilo, je komisija zaključila sejo ter sklenila, da bo jutri nadaljevala s sejanji.

PARIZ, 1. Tekom celega včerajšnjega dneva je odškodninska komisija razpravljala o nemški moratoriju. Šlo je za odobritev za enega treh predlogov. Francozi, kakor znano, odklanjajo vsak moratorij, ki bi ne bil pospremljen z jamstvi v obliki založbe rudnikov v ružski kotlini in državnih gozdov. Angleži so se izjavili za dovolitev moratorija, toda proti strogi finančni kontroli s strani zaveznikov, Belgijci končno so za to, da se odloži vsak sklep, dokler odškodninska komisija ne prouči nemške finančne reforme. Medtem bi plačevala Nemčija prispevke, ki zapadejo tekom decembra z nemškimi zakladnimi nakaznicami, plačilnimi v zlatu, ki bi jih Belgija sprejela kot poravnanje dolga za to leto.

Na ta predlog je pristala tudi angleška

delegacija, dočim je bila francoska delegacija do zadnjega proti temu predlogu, poudarjajoč, da se Nemčiji dovoljujejo neupravičene olajšave. Tekom dveh včerajšnjih sej se navzkriže ni moglo poravnati, toda pred otvoritvijo odločilne seje, določene za 18 — medtem je bil predsednik odškodninske komisije Dubois sprejet od g. Poincaréja — se je dosegel sporazum. Francoska delegacija je dosegla, da se pred glasovanjem o belgijskem predlogu, otvori razprava. Po kratkih izjavah posameznih delegatov je bil angleški predlog odklonjen z dvema glasovoma proti nemcu, ker se je Italija vzdržala od glasovanja. Italijanska delegacija je poudarjala, da ne more sprito sedanjega stanja nemške marke odkloniti Nemčiji moratorija, da ga tudi ne more dovoliti brez garancij. Da si ohrani svobodo glasovanja v prid belgijskemu predlogu, se je italijanska delegacija vzdržala glasovanja, ko je šlo za angleški predlog. Belgijski predlog je bil nato sprejet soglasno.

Sklep odškodninske komisije je bil sprejet z zadostnim, ker je znano, da je Dubois, francoski delegat, ki se je tekom dneva večkrat sestel s francoskim ministrskim predsednikom Poincaréjem, postopal popolnoma sporazumno z njim, in se torej lahko smatra za preprečeno nevarnost kakih komplikacij.

Odškodninska komisija je pospremila pismo, s katerim sporoča nemški vladi svoj sklep, s tem-le uvodom: »Odškodninska komisija ima čast poslati nemški vladi priloženi sklep v odgovor na pismo, ki ga ji je poslal državni kancler dne 12. julija. Odškodninska komisija ni smatrala za umestno, da dovoli nemški vladi zahtevani moratorij in tudi ni smatrala začasno za umestno, da se izrazi o tem, ali drugi predlogi nemške vlade zagotavljajo točno izvrševanje obvez glede izročevanja premoaga in lesa. Odškodninska komisija si pridržuje na vsak način pravico zahtevati upravljanje dogovora, enakega onemu, ki ga predlaga nemška vlada, če se v bodoče premoag in les ne bosta izročevala na zadovoljiv način.«

Glede vtiska, ki ga je naredil sklep odškodninske komisije na francosko javnost, pravi oficijozno poročilo, da francoski krogi smatrajo sklep odškodninske komisije za zadovoljiv vsaj v glavnih točkah. Tekom dveh zaporednih pogajanj se je ugotovilo, da ni mogoče sprejeti zahteve nemške vlade. Z gotovitimi pridržki bo morala nemška vlada tekom najkrajšega roka izpolniti predvidena vplačila. Ko bi Nemčija ne izvršila svojih obvez, bi morala komisija ugotoviti pomanjkanje dobre volje na strani Nemčije, ki bi upravičilo posamezne in skupne sankcije. V tem slučaju se zde francoske pravice in njenja svoboda postopanja na prvi pogled zagotovljene; francoski krogi smatrajo, da je treba nekatere točke globlje proučiti. Ministrski svet se bo na prihodnji seji tudi bavil s tem vprašanjem.

Mala entente in Avstrija

PARIZ, 1. O konferenci državnikov Male entente v Pragi piše »Petit Parisien«: Ni dvoma, da je Mala entente, posebno Čehoslovaška, sposobna učinkovito delovati za vzpostavitev Avstrije. Direktna intervencija te vrste ne prihaja v poštev, ker je ne bi odobraval Italija. Iz tega razloga je Mala entente sklenila, da se trenutno omeji na podporo akcije Francije pri Društvu narodov. Društvo bo pričetkom septembra predložil podoben načrt o rešitvi Avstrije. Temeljne ideje tega načrta so sedaj predmet izmenjavi misli med Parizom in prestolnicami držav Male entente. Državniki Male entente in Poljske smatrajo za neobhodno potrebno, da se stavi Avstrija pod finančno in upravno kontrolo. Načrt, ki bi bil splošno sprejemljiv, bi bil načrt za ustanovitev mednarodnega bančnega konsorcijsa, ki bi naj bil na Dunaju zastopan po komisiji, ki naj ima nalogo, da izvede potrebne reforme in vzpostavi red.

Nemčija

Resen položaj v Nemčiji — Demonstracije zaradi dražnje

BERLIN, 1. Sklep odškodninske komisije je naredil na nemško javnost zelo mučen vtisek vkljub temu, da je bil pričakan in vkljub temu, da je vendar dovoljen Nemčiji nekaj odpušč s šestih mesecev. Zadržanje italijanske delegacije ni povzročilo nikakega presenečenja, ker je znano, da je italijanska delegacija vedno rada sedela na dveh stolčkih. Smatra se, da bodo posledice odklonitve moratorija usodepolne za Nemčijo, ker je že sedaj položaj skoraj nevarstven. Dražnja raste naglono. Po nekaterih krajih je že prišlo do burnih demonstracij delavstva in srednjih slojev. Zaradi pomanjkanja denarja so dobili nekateri uradniki le znižano plačo. Tudi nekateri listi bodo morali prenehati izhajati. »Taegliche Rundschau« bo brzkone prevzela Stinnesova »Deutsche Allgemeine Zeitung«.

Ponovno zanikanje vesti o rusko-nemškem vojaškem dogovoru

BERLIN, 1. Wolfova agencija javlja: Vesti objavljene v belgijskem »Nouvelles Vremja« in v nekaterih francoskih listih o domnevni vojaški klavzuli v nemško-ruski rapalski pogodbi so bile ponovno zanikane. Vkljub temu se je vest zopet pojavila v londonskem »Timesu«. Izjavljamo ponovno, da so te vesti neresnične in popolnoma izmišljene.

Nemški škofje proti Franciji.

MONAKOVO, 1. Na zaključni seji kongresa nemških katoliških škofov je nadškof kardinal Faulhaber govoril o pomirjevalnem delovanju cerkve in je ostro kritiziral sedanjost obliko Zveze narodov, ki ne pomeni nikakor splošnega pomirjenja, pač pa splošno smrt. Kardinal je nato vprašal, ali se Francozi zavedajo, da Nemcem krvavi srce, ko vidijo, da so ravno v katoliško Porenje pošiljajo kot okupacijske čete pogani in Mohamedanci.

Po zaključnem govoru predsednika Hadenauerja je kongres zaključil svoje zasedanje.

Grško-turška vojna

Umikanje grške vojske pred turškimi navalom

ATENE, 1. Vesti, ki prihajajo z bojišča, niso nič kaj tolažljive. Bitka pri Afium Karahissaru, ki je izpadla srečno za Turke, je kakor se zdi, popolnoma zmešala načrte grških vojskovodij, ki iščejo sedaj rešitev v umiku. Naravno je, da vesti z bojišča zelo slabo vplivajo na javnost, in proti kraljeva struja postaja vedno bolj močna. Govori se celo o predstopitvi Venizelosovi vrnitvi na politično pozornico.

Uradno poročilo o položaju na bojišču pravi: Na Ismidski fronti mir. Na Dorilejski fronti so bili odbiti srđiti napadi sovražne pehote, kateri je pomagala konjenica. Sovražniški poizkusi, da bi prekinil železniško zvezo, so se ponesrečili. Velika bitka, ki se je začela dne 26. pri Afium Karahissaru, se je nadaljevala dne 29. in 30. z menjajočo se srđitostjo. Pri Uludji in Tulubunariju se naše čete umikajo, boreč se s sovražnikom. Sovražni pritisk je silen, toda grška vojska se umika po načrtu, ki ga je vrhovno poveljništvo sestavilo še pred začetkom sovražne ofenzive.

PARIZ, 1. Listi imajo iz Londona vest, da je mesto Afion Karahissar vsled obstrreljevanja s strani Grkov in Turkov popolnoma porušeno.

ATENE, 1. Uradno poročilo grškega vrhovnega poveljstva govori o hudih turških napadih na fronti pri Doriteji. V okrožju Uludji in Tulubunara se grške čete umikajo pred močnim pritiskom turške konjenice, ki sili proti Smirni.

V vojaških krogih smatrajo bitko pri Afion Karahissaru kot odločilno. Prevladuje mnenje, da se grška vojska ne bo oporavila po tem udarcu. Udarec na Afion Karahissar je bil od Turkov mojstersko izveden. S zavzetjem tega mesta je pretrgana zveza med dvema glavnimi grškimi oporišči Smirno in Bruso. Iz Angore je prišlo poročilo, da se Grki umikajo na eni strani proti Smirni na drugi pa proti Brusu. Turki so vrgli svojo konjenico proti mestu Ishikli. Če se jim posreči zavzeti to mesto, potem je tisti del grške vojske, ki ima za cilj Smirno, odtržen in bi zgubil zadnjo možnost rešitve.

Položaj Grške je smatran za obupnega. Ni izključeno, da Grška na kratko likvidira vso vojno. To bi pomenilo gotovo tudi padec kralja Konstantina.

Avstrijsko vprašanje pred Društvom narodov

ZENEVA, 1. Svet Društva narodov je sklenil pozvati stalno finančno komisijo Društva narodov, da prouči avstrijsko gospodarsko stanje in da zaslži zastopnike avstrijske vlade v seji, ki je bila določena za prihodnjo sredo. Markiz Imperiali je predlagal sprčo nujnosti rešitve, da se avstrijski zastopniki zaslžijo v sredo, četudi bi finančna komisija med tem časom ne predložila svojega poročila.

Dnevne vesti

»Naša Sloga«. Včeraj je začela po dolgem presledku zopet izhajati »Naša Sloga«, znani listski tednik, ki ga je bil ustanovil I. 1870. nepozabni in veliki biskup Juraj Dobrila. Kakor znano, je izhajala »Naša Sloga« redno štiriinšestdeset let do začetka vojne, ko je morala vsled raznih težkoč prenehati. Sedaj pa se je zopet obudila. Po prvem programem urednik posnemljemo, da bo obnovljena »Naša Sloga« šla ljudstvu na roko z vsemi potrebnimi navesti, da se bo moglo lažje prilagoditi novim razmeram nove države. V ta namen bo »Naša Sloga« prinašala vesti o dogodkih po svetu, da bo ljudstvo obveščeno o vsem, kar se godi blizu in daleč, dajala bo ljudstvu v razumljivi obliki najpotrebnejši pouk iz gospodarstva, prinašala bo pogovore znanih starin Franine in Jurine in bo skrbela tudi za vzgojo, pouk in zabavo naših otrok s tem, da bo imela vsakega četrtka kot prilogo priljubljeni listič »Mladi Istranin«. U kratko: ova stara »Naša Sloga« bit će našima ono, što im je i prije bila, u ono davno vrijeme naših teških i mučnih borba. («Naša Sloga» bo izhajala vsak četrtek v Trstu, izdajatelj g. Ivan Stari, odgovorni urednik Ivan Marija Micheluzzi, tiska tiskarna »Edinost« v Trstu. Naročnina znaša do konca tega leta 5 lir, uredništvo in uprava Trst, ul. S. Francesca d'Assisi št. 20.)

Ali storijo sedaj svojo najelementarnejšo dolžnost? Po nesrečnem dogodku na Krnu je moralo naše ubogo ljudstvo — poleg strahu in materialnih škod — pretrpeti najhujše moralno ponižanje: moralo je dati slovesno zadoždenje za čin, ki ga ni zagrešilo! Sam bivši vojni minister Gasparotto je prišlil, da je s svojo navzočnostjo pripomogel, da je to ponižanje tembolj rezalo v dušo ljudstva, po krivem in tako globoko ponižane! Ali si morete misliti hujšo moralčno muko, nego je v tem, da se moraš ob hrupnih prizorih javno pokoriti za greh, ki ga nisi storil? Tako muko so naložili našemu ubogemu ljudstvu! In sedaj je potrdila uradna komisija, da naše ljudstvo ni zagrešilo takega vandalizma, da so ga torej po nedolžnem zasramovali, preganjali in sramotno ponižali pred svetom. Vsem tistim, ki so povzročili našemu ljudstvu tako ljuto krivico, in tudi gospodu bivšemu vojnemu ministru, bi bilo sedaj — če je v njih le iskrena čuta pravice —

postiti in dostojnosti — v najelementarnejši
kolonizaciji, da storjeno krivico popravijo, da po-
vrnejo ljudstvu provzročeno materialno škodo
in mu dajo moralno zadostitev na istotako
slovesno-formalen način! Tako zahteva pra-
vica, tako zahteva poštenje, tako zahteva člo-
veško in narodno dostojanstvo našega nesreč-
nega in globoko užaljenega ljudstva. Sicer bo
— to naj si zapomnijo na vseh straneh — spo-
min na te nesrečne dogodke trajno žgal v du-
šah! Če ne pride tako zadostitev, bomo vedeli,
da smo v tej državi res brezpravna raja, ki jo
more vsakdo nezakazno krivito bičati, kakor
se je izrazil italijanski list «Illustrazione ita-
liana» in ž njim — vsi drugi!

V poročilu «Združene Zveze» o zame-
njavi naložb naših zadrug v «Edinosti»
od 29. pret. m. so se omenile naše inter-
vencije v Rimu od konca marca meseca
t. l. Ker poročilo navaja imena poslan-
cev, ki so intervenirali, mi je v dolžnosti
opozoriti na to, da se je posebno važne
konference v zakladnem ministrstvu od
2. aprila tek. l. z generalnim ravnateljem
Conti-Rossini in višjim zakladnim nad-
zornikom Cappello udeležil tudi naš istrski
drug, g. dr. Ulisse Stanger. Z druge strani
moram tudi omeniti, da se nisem mogel
udeležiti intervencij v Rimu maja meseca
t. l., ker takrat nisem bil tam.

Dr. Josip Wilfan.

Potni listi za študiranje v inozemstvu.
Poročajo nam, da v nekaterih krajih var-
nostni organi izprašujejo naše dijake, za-
kak ne gredo v italijanske šole in kdo jih
je prisilil, da gredo v slovanske šole. Ker
si varnostni organi odgovore zapisujejo, je
upati, da pridejo oblastva končno vsaj
potem teh odgovorov do spoznanja, da
proti uhanjanju v slovanske šole brez mejo
ni nobenega primernejšega sredstva nego
zadostne in primerne slovanske šole
tostoran meje, katerih doslej ni vkljub
držnemu zatirjanju Dudanov in Ferra-
risev na dunajskem medparlamentarnem
kongresu.

Dijaki Masica je edina organizacija, ki ima
naloge moralno in materialno podpirati naš
srednješolsko mladino, za to je dolžnost nas
vseh, da jo podpiramo. Jutri se nam nudi ugod-
na prilika, da položimo skromno žrtvo za našo
mladino in se poleg tega nazivamo domačega
veselja, ki nam ga zamaguje nudi le okoli-
ščanske prireditve. Zatorej jutri vsi v Lonjer
na veselijsko pevsko društvo «Zastava» v kor-
ist «Dijaki Matice».

Poljedelski odbor deželne svetovalne komi-
sije bo imel sejo v soboto, dne 9. t. m. ob 9½
v sobi št. 26 na gen. civil. komisariatu. Dnevni
red bo sledeči: 1. Raztegnitev zakonov o ribi-
zarstvu z dne 4. III. 1877 št. 3706, 11. VII. 1904
št. 378 in 24. III. 1921 št. 312 na Julijsko
Krajinjo. 2. Predlog, da se odstopijo goriskemu
deželnemu odboru vsi posli, kateri po sedaj
veljavnih zakonih spadajo v področje Komisa-
rija za poljedelske posle. 3. Raztegnitev za-
konov z dne 14. VII. 1907 št. 513 in 27. XI. 1919
št. 2265 o udruženjih za vzdrževanje potoval-
nih poljedelskih šol na Julijsko Krajinjo. 4. Ize-
načenje zakonov o poškodovanju Krasa z ozi-
rom na različne odredbe, ki veljajo v Goriški
Gradščanski in v anektriranih okrajih Idrije in
Postojne. 5. Ukrepi, da se pobija ponarjanje
vina. 6. Ukrepi, da se pospeši obrt z ribami v
konservi z ozirom na krizo, ki jo ta obrt pre-
življa vsled carine, kateri je podvržen ta iz-
delek.

Miramarski park bo, kakor poroča gen. civ.
komisariat v nedeljo zaprt. Prepovedan bo
tudi prehod iz Miramara v Grijan.
Iz obvestila gen. civ. komisariata ni mogoče
dobro razumeti, če velja to samo za jutri ali
tudi za budoče.

Družbene vesti

** Zavarovalnica goveje živine na Opčinah
priredi v nedeljo dne 3. septembra 1922 ob 17.
uri na javnem prostoru pred šolo tombolo s
sledječimi dobicki: 1. činkvina lir 150; 2. I. tom-
bola lir 250; 3. II. tombola lir 150. Cena srečke
2 liri.

Vsi kolezarji, ki se udeležijo v nedeljo 3. sep-
tembra izleta v Matenjas in ki stanujejo v
Trstu ali bližnji okolici, so naprošeni, da pri-
dejo točno ob 5. uri jutraj pred kavarno Fa-
bris (Piazza Oberdan). Odhod točno ob 5½.
Kolezarji z Opčin so naprošeni, da bodo na
Opčinah ob 6. uri pred gostilno Fabčić.
Točnost.

Dijaki poslovilni večer. Danes ob 20. uri
priredijo dijaki poslovilni večer od onih dija-
kov, ki odpotujejo v jeseni. Vri se v dvorani
Del. kons. društva pri Sv. Jakobu. Vstopnina
prosta. Vabljeni so vsi prijatelji dijaštva.

Sestanek barokovljanske mladine se vrši dan-
es v Barokovljah v gostilni pri «Rumeni hiši»
ob 8½ zvečer. Barokovljanska mladina se po-
novno poziva, da se tega sestanka zaradi nje-
gove važnosti udeležijo v največjem številu.
Sklicatelj.

Tržaško pogrebno društvo pri Sv. Jakobu
vabi za danes v soboto člane odbora k seji, ka-
tera se vrši v gostilni «Jadrani» pri Sv. Jakobu.
Ob enem se bodo sprejemale udnine in tudi
novi člani ob navadni uri. Odbor.

PODLISTEK

M. JOKAJ:

MEČ IN BLISK

Povest

Poslovenil Slavomir Josipovič

Mahmud - kan, opazivši beg sultanov se
apusti za njim v progon s 4000 džagatajs-
kih konjenikov. Do polnoči so bili pod
goro.

Kdor se je s kom sestel, se je ž njim
tudi spopadel in potolkel; sultan je le bežal.
Džagatajski kan mu je sledil.

Zmanjkovalo je tu in tam, konj in ko-
penikov. Do zore jih je bilo le še štirideset.
In sultan pa sam z ženo.

Bajazid se slednjič ustavi, da počaka
preganjake.

Čvrst oklep na njem, damaščanka v
pesti in ljubljena žena pred njim. Deset

Vse podružnice Zveze mladinskih društev
priredijo v nedeljo izlet v Matenjas pri Pre-
stranku. MPD Sv. Jakob odide točno ob 4. uri
jutraj izpred Valti di Chiozza na Opčine k
postaji južne železnice. Vse ostale podružnice,
ki se hodejo pridružiti MPD Sv. Jakob naj se
sestanejo istotako ob zgoraj navedeni uri. Te in
ostale podružnice se snidejo ob 5½ uri na Op-
činah pri postaji južne železnice. Vabljeni so
vsi prijatelji društva.

Iz tržaškega življenja

Proces Cuccera-Tabouré. Kakor smo že
omeli, se je vršil te dni pred tukajšnjim po-
rotnim sodiščem proces proti Arnoldu Cuccera
in Gastonu Tabouré, ki sta izvršila več slepa-
rij s tem, da sta navidezno zavarovala ljudi
proti poškodbam premoženja povodom javnih
izgredov itd.

Včeraj se je ta proces končal, Cuccera je bil
obsojen na 10 mesecev ječe in 1000 lir globo;
Tabouré pa na sedem mesecev in petnajst dni
ječe in 625 lir globo.

Dva samomora. 18 letna mladenka Eu-
femija Samer, stanujoča s starši v ulici Ca-
nova št. 9, se je pred snočnim sprla s svojo
sestro. Nato je odšla od doma, ne da bi pove-
dala, kam gre.

Včeraj ob prvih jutranjih urah sta jo pa našli
dve ženski zastrupljeno s karbolno kislino na
Scali Santi. Brezdvomno si je vzela življenje
radi sporenja s sestro.

Nekaj časa sem je bil uradnik Sandro
Pittaluga, star 28 let, stanujoč pri družini Vi-
deici v ulici Venti Settembre, zelo zamisljen in
pobit. Kaj mu je težilo srce? Ljubzen... Za-
ljubil se je do blaznosti v neko kolegino. Toda
bil je odklonjen, in včeraj jutraj si je pogol-
krogil iz samokresa v sence. Bil je takoj m-
tev.

Blaznost. Včeraj jutraj so pripeljali v op-
zovalnico mestne bolnišnice delavca Julija Ka-
starega 73 let, stanujočega v ulici del Prato.
Nesrečno se je zmešala pamet na Garibaldi-
jevem tekalisti.

Zalostni časi. Beračenje se je v zadnjem času
v našem mestu že tako razpaslo, da je bilo
oblastvo prisiljeno poseči v zadevo. V toku
tega tedna je bilo aretiranih nad petdeset me-
dianarodnih beračev in beračic. Čim preje bodo
tiročni občinam, h katerim pripadajo.

Tatovi v žganjarji. Preteklo noč so obiskali
neznani nočni pivci žganjarjona Antona Mar-
saia v ulici Madonna del Mare št. 2. Lastnika
stane ta nepričakovano obisk kakih 600 lir, za-
kak skrivnostni pivci so spravili pod svojo
streho lepo število steklenic finih likerjev.
Čudno, da se ni kdo izmed njih upjal, da bi
zaspal v žganjarji.

Nesreča pri delu. Delavec Peter Cataruzza,
star 47 let, stanujoč v ulici Risorta št. 1, je raz-
kladal včeraj popoldne pred nekim štantom
na vzorčnem semnju posamezne kose velikega
stroja. Pri tem mu je pa padel en kos na nogo
in mu jo zmečkal. Odpeljali so ga v bolnišnico.
Vlom v železno blagajno. V noči od četrtka
na petek so vdrti vlomilci v skladišče železni-
ne tvrdke Maestro & Ferruzzi v ulici del
Lazzaretto vecchio št. 13, prevrtili veliko žele-
zno blagajno in vzeli iz nje 6 tisoč lir in ne-
koliko zlatenine.

Stara hiša. V ulici Giorgio Vasari št. 9 stoji
hiša, ki je vsled svoje visoke starosti vsa po-
dobna beraču kraj česte. V tej hiši stanuje že
dolgo let Marcello Glasan, mož, ki šteje že nad
78 let.

Včeraj popoldne je legel, kakor po navadi k
parurnemu počitku. Toda ko se je zasilil v
najlepši sen, mu je nekaj padlo z vso silo na
glavo. Ves preplašen, se napol v sanjah je pla-
nil iz postelje in tedaj je ugotovil, da se je o-
pustil omet stropa in mu padel med spanjem na
glavo. Pri tem je dobil par bunk. Prvo pomoč
mu je podelil zdravnik rešilne postaje.

Denarne zadeve. Včeraj jutraj je bil areti-
ran, v svojem stanovanju v ulici dell'Indus-
tria št. 28, osemindvajsetletni Fran Vozza,
ker je grozil — radi denarnih zadev — Arrigo
Grbecu, staremu 28 let, stanujočemu v isti hiši,
z orožjem. V Vozzavem stanovanju so zaplenili
redarji nabasano samokres veliko kalibra.

Mladi žepar Neki mestni stražnik, ki je bil
včeraj jutraj v službi na Goldenjovem trgu,
je imel priliko videti dečka, ki je bil ravno kar
segel debelušni žemski v žep in povlekel iz nje-
ga nabasano denarnico, katero je potem naglo
skril v nedra. Mestni stražnik je pristopil k
mladem zeparju in ga aretiriral.

Debelušna ženska je dobila denarnico nazaj;
pobalil, ki je star dvanajst let in se imenuje
Srečko B., je bil izročen v varstvo svojim sta-
rim, ki stanujejo v ulici del Rivo.

Maščevanje. Peter Lustosa in Josipina Laru-
sič, oba iz okolice Novoga grada v zapadni
Istri, sta se v zadnjem času sprla iz vzrokov,
ki nam niso znani. Stvar je imela za posledico,
da je zahajal Lustosa iz maščevanja v Laru-
sičeve vinograde in delal tam škodo. Oškodov-
anka je pa prišla na to in je napravila konec
maščevanja s tem, da je naznanila Lustoso
orožnikom.

Lustosa je bil včeraj pripeljan v zapor Co-
roneo.

LISTNICA UREDNIŠTVA

G. Fedi Jeras. Nimamo natančnejših podat-
kov. Morate se obrniti naravnost na kr. nav-
tično akademijo v Livornu.

izmed sovražnikov je že palo; njega pa se
ni dotaknil nikdo; slednjič je vendar od
mnogih slepih udarcev oslabil in se zrušil
s konja k nogam Marijinim; tu so ga prijeli.
In Marija je videla, da je njen bog oble-
del in v prahu povaljan; oči so mu otemne-
le in usta šepetajo neslišne kletve.

XIII.

Timur je igral šah s svojim sinom, lju-
bimcem. Privedek tega mladega kneza je
bil Šah-Roh. To ime so mu bili pridelali
zaradi tega, ker je bil v šahovi igri iznadel
ono potezo, po kateri se kralj menja za
mesto s stolpom.

«Šah-Roh», reče Timur-Lenk in tisti
hip, ko je to izrekel, se odpro vrata širom
in pred njim stoji vjeti sultan Bajazid.

Šah-Roh!
Evo kralja, kateri je svoj prestol zame-
nil s stolpom — s stolpom suženjstva.

Timur se je dvignil s svojega sedeža in je
stopil k ujetniku; odvedel ga je k divanu
in ga posadil poleg sebe.

Borzna poročila.

Tuja valuta na tržaškem trgu.

Trst, dne 1. septembra 1922.

avstrijsko-ungarske krome	1.15
belgijske krome	0.06
čehoslovaške krome	76.75
francoske krome	24.75
italijanske krome	17.15
marke	1.50
dolarji	22.60
francoski franki	175.60
švicarski franki	432.49
angleški funti papirnat	101.50
angleški funti, zlati	106.75
napoleoni	86.50

Mali oglasi

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša
pristojbina L 2.—. Dobre črke 40 stotink be-
seda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor
želi službo, plača polovično ceno.

ZENITNA PONUDBA. Državni poduradnik
želi znanja v svrhu žentive z gospodino 20
do 28 letno, lepe zunanosti. Ponudbe po
možnosti s sliko, katera se v neugodnem
slučaju vrne, naj se pošljejo na upravništvo
pod šifro «Triglava».

MLADENIC izučen za trgovino jestvin, 18 do
23 let star, se sprejme. Via Udine št. 19. 1638

EGIPTOVSKI profesor grafologije pove karak-
ter in usodo življenja. Sprejema od 9 do 19
v Korminu, via Cancellaria Vecchia 332.

POROČNA SOBA iz trde bukovine, masivna,
4 velika ogledala L 1250; druge jesenove,
črešnjeve, mahagonijeve, javorjeve; po breza
konkurenčnih cenah. Velika kabina. Türk,
via S. Lazzaro 10. Pošilja se v oмотih tudi
na deželo.

IZKUŠENA SREDSTVA proti izpadanju las,
neškodljiva za barvanje las, šampon itd. pri-
poroča lekarna v N. Bistriči.

PRODAJALKA za trgovino mehanega blaga
večja slovenskega, italijanskega in nemške-
ga jezika, išče službo v mestu ali na deželi.
Naslov pri upravništvu.

KNJIGOVODJA, samostojen, več jezikov in
trgovske korespondence, želi premeniti me-
sto. Cenjene ponudbe pod «Knjigovodja» na
upravništvo.

KOLARSKO delavnico, preskrbljeno z razno-
vrstnim kolarskim orodjem in lesom, prodaja
po ugodni ceni Radovič Izidor v Sv. Križu
pri Trstu št. 87.

NOVE POSTELJE, vzmeti, žimnice iz morske
trave, iz volne in drugo posamezno pohištvo
se prodaja po najzmernejših cenah. Fonde-
ria 3.

POZORI Krone, perle, zlato, platin in zobovje
po najvišjih cenah plačuje edini groist Bel-
li Vita, via Madonnina 10. I.

Globoko užalošeni javljamo vsem sorodnikom,
prijateljem in znancem, da je danes, po dolgi in
mučni bolezni previdena s sv. zakramenti, naša
preljubljena hčerka, sestra

Valerija Kozmina

v dobi 21 let, mirno v Gospodu zasopala.
Pogreb predrago pokojnice se bo vršil v ne-
deljo, dne 3. t. m., ob 10. uri, na mrtvašnici mestne
bolnice v Trstu v cerkvi sv. Antona in potem na
pokopališču k sv. Anu.

Sempolj-Trst, dne 1. septembra 1922.
Ivan in Marija, starši.

Amalija, Marija, Lea, sestre.
Ivan, Radivoj, bratje.

Leopold Zavadski, z-ročenec in ostali sorodniki.
Brez posebnega obvestila.

Novo pogrebno podjetje Trst. Corso V. E. III. 47.

Srebrne krone in zlato pla-

čujem po najnižjih cenah

ALOJZIJ POVIH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

Naznanjam cenj. odjemalcem, da
sem se preselil s trgovino jestvin iz
ulice Ginnastica šte. 10 v ulico San
Francesco šte. 10.

Priporočam se za obilen obisk
Fran Škabar.

Pavel Netzbandt

zobotehnik 41/19

se je povrnil

Gorica — Via Dante 12 — Gorica

Sprejema od 9 do 12 in od 14 do 17.

Županstvo občine Podgrad v Istri

razpisuje mesto

občinskega tajnika.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje pri pod-
pisnem županstvu tekom 14 dni od zadnje
objave tega razglašja

Prošnjam je priložiti spričevala iz katerih
je razvidno, da so prosilci italijanski držav-
ljani, da so stari nad 20 let, da posedujejo
vse državljanske pravice, da so zdrave te-
lesne konstitucije, da je njihova preteklost
neomadeževana, da so večši slovenskega in
italijanskega jezika v govoru in pisavi in da
posedujejo potrebne zmožnosti za opravlja-
nje tajniške službe.

Županstvo občine Podgrad v Istri.
Župan: Mežnar Josip.

15. septembra t. l.

ODPRETJE

novoga in velikega zavoda in kovnika

MINERVA

v Opatiji.

Pojasnila:

Via Rossini št. 16. Šola Minerva.

Telefon 47-20.

(80)

BANCA DELLA VENEZIA GIULIA

Delniška družba — Glavnica L 5.000.000. — popojnoma vplačana.

Zadružni sedež in osrednje ravnanje v TRSTU

Brezplačna emisija cirkularnih nakaznic, vse bančne operacije, menialniza, borza.

Corso Giuseppe Verdi — GORICA — Telefon šte. 8

Blagajna postuje od 9-12 in od 15-17

Krone, srebro, zlato, diamante, briljante in platin

kupujem po najvišjih cenah.

Zlataria ALBERT POVIH, Via Mazzini šte. 46 (prej via Nuova)

ALESSANDRO LEVI-MINZI via dei Rettori 1

in

via Malcanton

7-13

POHIŠTVO

Absolutno

konkuren-

čne cene.

Razna usnja

najboljših tovarn.

Velika izbira kopit.

Gumijevi podpetniki

„Pirelli“.

Čistilo za čevlje

„Brill“ in „Crea“

Use po najnižjih cenah.

Za preprodajalce posebni popusti.

49 Via Udine (prej Belvedere) 49 Tel. 34-75 bis

V nedeljo, dne 3. septembra, vsi v Matenjas na narodni Tabor.